

PAPER DETAILS

TITLE: TÜRK BANKACILIK SISTEMINDE SERMAYE YETERLILIGI VE BASEL STANDARTLARI

AUTHORS: Hicabi ERSOY

PAGES: 53-72

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/319337>

TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE SERMAYE YETERLİLİĞİ VE BASEL STANDARTLARI

Hicabi ERSOY*

Özet

Bu çalışmada küreselleşmenin etkisiyle uluslar arası boyut kazanan finans sistemi ve sistemin uluslar arası düzeyde düzenlenmesi amacıyla çalışan Basel Komitesi'nin uygulamaya koyduğu standartlar ile Türk bankacılık sistemindeki uygulamalar karşılaştırılmak suretiyle sermaye yeterliliği araştırılmıştır.

Türk bankacılık sisteminin sermaye yeterliliğinin uluslar arası düzenlemeler ile karşılaştırılabilmesi amacıyla; konuyla ilgili uluslar arası otorite olarak kabul edilen Basel Komitesinin düzenlemeleri incelenmiş, Türkiye'de ise bankacılık sistemini düzenleyen ve denetleyen Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun resmi rapor ve yayınları ile Türk Bankacılık Kanunu ve ilgili mevzuat esas alınmıştır.

BDDK tarafından yayınlanan rapor ve duyurulara göre Türk bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik oranı Nisan 2011 itibarıyla %17,9 düzeyinde olup, bu oran uluslar arası otoriteler tarafından önerilen ve Türk Bankacılık Kanunu ile belirlenen %8'in oldukça üzerindedir.

Mevcut durumda Türk bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik oranının otoriteler tarafından hedeflenen oranın çok üzerinde olması sektörün güçlülüğünün bir göstergesi olmakla birlikte, bu durum aynı zamanda bankacılık sisteminin esas fonksiyonlarından olan kredi sisteminin etkin olarak çalışmasını olumsuz etkileyecektir. Bu nedenle bankacılıkta 'sermaye yeterliliği oranının', 'denetim sistemlerinin etkinliği' ve 'piyasa disiplinin' artırılması ilkeleri ile paralel olarak uluslar arası otoriteler tarafından önerilen ülkemizde ve yasal zeminde kabul edilen sınırlar dahiline çekilmesi bankacılık sistemi vasıtasıyla tasarrufların yatırma dönüştürülmesine ve dolayısıyla toplumsal refaha katkı sağlayacaktır.

* Dr., TMSF Birleşik Fon Bankası A.Ş., Müdür

Anahtar Kelimeler: Sermaye yeterliliği, Sermaye yeterlilik oranı, Basel standartları

Capital Adequacy in Turkish Banking System and Basel Standards

Abstract

In this paper, the capital adequacy of Turkish banking system is researched, comparing the financial system which has an international dimension with the impact of the globalization and standards of Basel Committee who works for international regulation and supervision of the international financial system.

To compare the capital adequacy of Turkish Banking system with the international regulations, it is analyzed that the standards of Basel committee known as an international authority in this field, and The Turkish Banking Law and the reports and publications of the Banking Regulation and Supervision Agency of Turkey.

According to legal reports and publications of the Turkish Banking Regulation and Supervision Agency, as of April 2011, capital adequacy ratio of Turkish Banking sector is 17,9%, and this percentage is above and beyond of 8% which is suggested by international authorities and accepted as in Turkish Banking Law.

Though the capital adequacy ratio of Turkish banking system higher than the targets suggested by national and international authorities, and this is a sign of the strength of the sector, this may have negative impact on the banks' efficient functioning of the credit system and so the mediation function of savings to investments. As a result, parallel to enhancing the 'market discipline' and 'efficiency of supervision systems' in the banking sector, at the future, decreasing the existing capital adequacy ratio of the banking sector as suggested by the international authorities and legally accepted level will contribute to social welfare via transferring the savings to the investments.

Keywords: Capital adequacy, Capital adequacy ratio, Basel standards.

TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE SERMAYE YETERLİLİĞİ VE BASEL STANDARTLARI

1) Basel Standartları ve Sermaye Yeterliliği

Hızla büyüyüp bütünleşerek uluslar arası nitelik kazanan finansal piyasalarda büyük ölçekli uluslar arası bankaların bilanço yapılarından kaynaklanan sorunların finansal sistem üzerinde oluşturduğu riskler bu alana yönelik düzenlemeler yapılmasını zorunlu hale getirmiştir.

Bankalarla ilgili düzenleme ve denetleme yapmakla yetkili otoriteler yapılan ilk düzenlemelerden beri sermayeyi finansal sistemin güven ve istikrar içinde çalışması ve banka iflaslarının önlenmesinde en önemli unsur olarak kabul etmişlerdir.

Sermaye yeterliliğinin hesaplanmasında farklı ülkelerde birbirinden değişik yöntemlerin kullanılması ve hatta sermaye tanımının dahi ülkeden ülkeye değişiklik göstermesi nedeniyle oluşan karmaşık yapı karşı karşıya kalınan risklerin ve belirsizliğin boyutlarını daha da büyüttüğü için risklerin tanımlanması ve gerekli önlemlerin alınması konusunda ortak görüş sağlanması gereksinimi giderek artmıştır.

Bu çerçevede Dünyanın en eski finansal kurumu olan BIS (Bank for International Settlements), I. Dünya Savaşı sonrasında Versailles Anlaşması çerçevesinde Almanya'nın savaş tazminatı ödemelerini izlemek ve bunun yanı sıra merkez bankaları arasındaki işbirliğini geliştirmek üzere 1930 yılında kurulmuş, tazminat ödemelerinin sona erdiği 1932 yılından itibaren finansal istikrarın sağlanması hedefi doğrultusunda merkez bankaları ile birlikte diğer finansal kurumlar arasındaki işbirliğinin geliştirilmesine odaklanmış, II. Dünya Savaşı sonrasında 1970'li yılların başlarına kadar Bretton Woods sisteminin sürdürülebilmesine yönelik çalışmalar yaptıktan sonra finansal sistemin uluslar arası düzeydeki gelişmelerine paralel olarak alanını genişletmiştir (Ayan, 2005).

1970'li yıllarda yaşanan petrol krizi, uluslararası borç krizi ve aşırı döviz ticareti nedeniyle baş gösteren banka iflasları sonrasında BIS, uluslar arası bankacılık faaliyetleri ve sınır ötesi sermaye akımlarının düzenlemesine odaklanmış, Basel Komitesi de bu doğrultuda 1974 yılında Federal Almanya'da meydana gelen bankacılık krizi sonrasında gelişmiş 10 ülkenin (G-10) merkez bankası başkanları tarafından İsviçre'nin Basel kentinde kurulmuştur.

Komite'nin uluslar arası düzeyde bir yaptırım gücü ya da denetim rolü bulunmadığı için kararlar öneri niteliğinde alınmaktadır. Bununla birlikte bankacılıkta risk yönetiminin kurumsallaşması konusunda çok önemli katkı sağlayan Basel Uzlaşıları Basel Komitesi tarafından gerçekleştirilen kapsamlı çalışmalar sonucunda oluşturulmaktadır. Basel uzlaşıları zaman zaman alınan

yoğun eleştirilere rağmen, ortaya çıkan gereksimler doğrultusunda şekillendiği için uygulamada başarı sağlanmakta, yapılan eleştirilerin dikkate alınması uzlaşının uygulama gücünü arttırmaktadır. Arzu edilmemekle birlikte finansal sistemlerde kaçınılmaz görülen krizler göz önüne alındığında ulusal ve uluslar arası finansal piyasalarda istikrarın sağlanması ve sürdürülebilmesi açısından bu düzenlemeler büyük önem taşımaktadır.

Komite sektörde yaşanan rekabet eşitsizliklerini gidermek ve finansal krizlerin yurt dışı şubeler yoluyla diğer ülkelere yayılma etkisini önlemek amacıyla hazırladığı ilk raporunu 1975 yılında yayınlamıştır. Uluslar arası bir bankanın merkezinin bulunduğu ülke ile şubelerinin bulunduğu ülkeler arasındaki ilişkilere yönelik düzenlemeler içeren bu rapor, değişen ve gelişen piyasa koşulları nedeniyle genişletilerek 1983 yılında yeniden yayınlanmıştır. Komite 1987 yılında tüm ülkeler için geçerli olacak bir sermaye tanımı ve sermaye yükümlülüğü hesaplama yöntemini içeren raporunu bir tasarı şeklinde yayınlamak tartışmaya açmıştır (Baker, 2002).

Sonraki yıllarda sermaye yeterliliği düzenlemelerinin uluslar arası farklılıklardan kaynaklanan rekabet eşitsizliğinin giderilebilmesi, uluslar arası bankacılık sisteminin güçlendirilmesi ve finansal sistemin istikrara kavuşturulması amacıyla komite tarafından 1988 yılında yeni ve kapsamlı bir rapor daha yayınlanmıştır. Basel-I Uzlaşısı olarak bilinen düzenlemeler “Sermaye Ölçümü ve Standartlarının Uluslar Arası Uyumu” adıyla yayınlanmıştır. 1992 yılında sadece üye ülkelerde uygulamaya geçilen Uzlaşısı, zamanla 100 den fazla ülkede giderek artan bir uygulama alanına yayılmıştır (Ayan, a.g.e.).

Basel-I Uzlaşısı bankalara risklerine göre ağırlıklandırılmış varlıkların ve bilanço dışı kalemlerin %8’i oranında sermaye tutma yükümlülüğü getirerek rekabet koşullarının uluslar arası düzeyde eşitlenmesini amaçlamaktadır. Basel-I Uzlaşısında sermaye “Ana Sermaye” ve “Katkı Sermaye” olarak ikiye ayrılmakta, sermaye yeterlilik oranının hesaplanmasında, bu iki kalem toplanmakta ve bu tutardan “Sermayeden İndirilecek Değerler” toplamı düşülmek suretiyle “Sermaye Tabanı” bulunmaktadır.

Varlık kalemleri ve bilanço dışı işlemler ise taşıdıkları risklere göre sınıflara ayrılmakta ve her bir sınıf %0, %10, %20, %50, %100, %150 ve %200 katsayılarla ağırlıklandırılmaktadır. Daha sonra söz konusu riske göre ağırlıklandırılmış tutarlar toplanarak “Risk Ağırlıklı Varlıklar” toplamına

TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE SERMAYE YETERLİLİĞİ VE BASEL STANDARTLARI

ulaşılmakta, Sermaye Yeterlilik Oranı ise Sermaye Tabanı'nın Risk Ağırlıklı Varlıklar tutarına bölünmesi ile bulunmaktadır.

Buna göre;

Sermaye Tabanı = (Ana Sermaye + Katkı Sermaye) – Sermayeden İndirilecek Değerler

Sermaye Yeterlilik Oranı = Sermaye Tabanı : Risk Ağırlıklı Varlıklar şeklinde hesaplanmaktadır.

Basel-I Uzlaşısı gereği bu oran 1992 ve sonrası için en az %8 olmalıdır. 1989 yılı için oran %5, 1990 yılı için %6 ve 1991 yılı için %7 iken aşamalı bir şekilde bu düzeye yükseltilmiştir.

Basel-I Uzlaşısının 1988 yılında yayınlanan ilk biçiminde sermaye yeterliliğinin hesaplanmasında yalnızca kredi riski dikkate alınmıştır. Ancak küreselleşen piyasalarda çok önemli bir unsur haline gelen piyasa risklerinin göz ardı edilmiş olması sermaye yeterliliğinin doğru biçimde hesaplanmadığı konusunda eleştirilere neden olmuştur.

Bunun üzerine Basel Komitesi tarafından 1993 yılında piyasa riskini de hesaplama katan yeni bir rapor yayınlanmıştır. Ancak bu rapor da gelişmiş risk hesaplama yöntemlerinin göz ardı edilmesi nedeniyle eleştirilere hedef olmuştur. Bu defa 1995 yılında bankalara piyasa riskine dayalı sermaye yükümlülüklerinin hesaplanmasında kendi içsel modellerini kullanmalarına olanak sağlayan taslak raporun ardından Uzlaşıda köklü değişiklikler getiren yeni rapor 1996 yılında yayınlanmıştır. Buna göre bankalara piyasa risklerinin ölçümünde ve buna bağlı olarak sermaye yükümlülüklerinin hesaplanmasında daha önce 1993 yılında önerilen standart yöntemi kullanabilecekleri gibi, ülkenin resmi düzenleyici ve denetleyici otoritelerinden izin alınması koşuluyla kendi içsel modellerini kullanabilme seçeneği verilmiştir. 1996 yılında getirilen en önemli değişikliklerden biri de sermaye tanımına yöneliktir. Komite sadece piyasa riskinden kaynaklanan sermaye gereksiniminin hesaplanmasında kullanılmak üzere sermaye benzeri kredilerin de belirli oranlarda “Üçüncü Kuşak Sermaye” başlığı ile sermaye tabanına eklenmesine izin vermiştir.

Bu durumda Sermaye Tabanı = (Ana Sermaye + Katkı Sermaye + Üçüncü Kuşak Sermaye) – Sermayeden İndirilecek Değerler

Sermaye Yeterlilik Oranı ise piyasa risklerini de kapsayacak şekilde;

Sermaye Yeterlilik Oranı = Sermaye Tabanı : (Kredi Riski + Piyasa Riski) olarak belirlenmiştir.

Basel-I Uzlaşısı sermaye yeterliliğinin kredi risklerine dayalı olarak hesaplanmasında borçlu farklılıklarının dikkate alınmaması, ilerleyen yıllarda ikincil ve türev piyasalardaki değişim ve yeniliklerin öngörülememesi nedeniyle banka başarısızlıklarının ortaya çıkması, sadece uluslar arası piyasalarda faaliyet gösteren büyük ölçekli bankalara yönelik düzenlemeler getirmesi, varlık kalemlerinin risk ağırlığı özel sektör kredileri için %100 alınırken OECD ülkelerine ayrıcalık tanınması, kredi karşılıklarının sermaye yeterliliği hesabında yeterince dikkate alınmaması, kredi portföylerindeki çeşitlendirmenin dikkate alınmaması, risk aralıklarının geniş tutulması nedeniyle bankaların aynı katsayıdaki daha riskli varlıklara yönelmelerine neden olması, operasyonel risk unsurunu içermemesi ve kredi riskinin ölçüm şekli nedeniyle risk duyarlılığının düşük olması nedenleriyle eleştirilere maruz kalmıştır (Greunning and Bratanovic, 2003).

Basel-I Uzlaşısı çerçevesinde hesaplanan sermaye yeterlilik oranlarının, günümüz finans dünyasının içinde bulunduğu gelişmeler ve evrim nedeniyle artık bankaların finansal durumunu doğru olarak yansıtmadığı bir noktaya ulaşılmıştır. Bu doğrultta Basel Komitesi finansal sistemdeki güven ve rekabete dayalı eşitliği güçlendirme amaçlarının yanı sıra risklerin ele alınması konusunda daha kapsamlı bir yaklaşım belirlemiştir. Bu amaçla Basel komitesi tarafından yeni bir uzlaşuya ulaşmak amacıyla 1999 yılında tartışmaya açılan rapor 2001 ve 2003 yıllarında yenilenmiş ve 2004 yılında üye ülkeler tarafından imzalanmıştır. Komite yeni uzlaşının tüm bankaları ve menkul kıymet şirketlerini de kapsayacak şekilde 2007 yılı sonu itibarıyla uygulamaya geçilmesini öngörmüş, gelişmiş yaklaşımların uygulamaya başlanması için ise 2008 yılı sonu belirlenmiştir.

Yeni uzlaşıda 5 temel ilkeye odaklanılmıştır;

- Finansal sistemdeki güven ve istikrar sürdürülmelidir.
 - Rekabete dayalı eşitliğin özendirilmesine devam edilmelidir.
 - Risklerin tanımlanması ve ele alınması konusunda daha kapsamlı bir yaklaşım getirilmelidir.
 - Risklerin ölçülmesinde daha duyarlı yöntemler kullanılmalıdır.
 - Uluslar arası faaliyet gösteren bankalara daha fazla odaklanılmalıdır
- (BIS, Basel Committee on Banking Supervision, Jan 2001).

Bu çerçevede Basel-II'de kredi riski ve piyasa risklerinin yanı sıra operasyonel risklerin de sermaye yeterliliğinin hesaplanmasında dikkate

TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE SERMAYE YETERLİLİĞİ VE BASEL STANDARTLARI

alınması gerektiği kabul edilmiştir (BIS, Basel Committee on Banking Supervision, June 2004).

Basel II Uzlaşısında sadece risklerin belirlenip ölçülmesi ile yetinilmemiş bunun yanı sıra, doğru bir risk yönetiminin uygulanmasına ve finansal istikrarın sağlanmasına dönük olarak ‘asgari sermaye yükümlülüğü’ ile birlikte ‘denetim otoritesinin etkinleştirilmesi’ ve ‘piyasa disiplini’ başlıkları temel dayanaklar olarak uzlaşıda yer almıştır.

Basel-II Uzlaşısının kurulu olduğu; a) Asgari Sermaye Yükümlülüğü, b) Denetim Otoritesinin Gözden Geçirilmesi ve c) Piyasa Disiplini unsurlarından oluşan temel dayanakları aşağıda kısaca özetlenmiştir (BIS, Basel Committee on Banking Supervision, June 2006).

a) Asgari Sermaye Yükümlülüğü; Önceki uzlaşi ile karşılaştırıldığında sermayenin tanımı değişmemiş, sermaye yeterlilik oranının %8 olarak benimsenmesi ilkesi korunmuştur. Bununla birlikte yeni uzlaşi çeşitli risk unsurları için tutulması gereken sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasına yönelik olarak daha ayrıntılı düzenlemeler getirmektedir.

Basel-I Uzlaşısında kredi riski ve piyasa riskinden oluşan risk unsurlarına yeni uzlaşıda operasyonel risk de eklenmiş, böylelikle sermaye yeterliliğinin hesabında kullanılan risk tanımı genişletilmiştir.

Buna ilaveten söz konusu risk unsurlarının ölçülmesine yönelik seçenekler de getirilmiştir. Ülkelerin bankacılık sistemleri arasındaki farklılıklardan kaynaklanan sorunların giderilmesi amacıyla getirilen bu esneklikler uzlaşının uygulanabilirliğinin artmasında olumlu etki yapmaktadır.

Uzlaşının ilk dayanağı olan asgari sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında etkili olan risk unsurlarının tanımlanması ve bunların ölçülünerek sermaye yeterliliğinin hesaplanmasında bankaların standart yaklaşım ile birlikte içsel ölçüm yaklaşımlarını da kullanabilmeleri risklerin daha hassas ve doğru hesaplanabilmesine de olumlu katkı sağlamaktadır.

b) Denetim Otoritesinin Gözden Geçirilmesi; Uzlaşıda bir bankanın asgari sermaye yeterliliğini sağlamış olması olası risklere karşı yeterli bir önlem olarak görülmemektedir. Risklere karşı korunma ancak belirlenen ölçüm yöntemlerinin etkin olarak kullanılabilmesi ile sağlanabilir. Bu nedenle muhtemel risklerin sermaye ile desteklenmesi yeterli olmayıp, risklerin izlenmesi sürecinde ve risk yönetim tekniklerinin daha etkin şekilde kullanılmasında denetim otoritesinin etkinliğinin sağlanması gerekmektedir. Bunu teminen bankaların risk yapılarına uygun olarak sermaye yeterliliği

değerlendirme sistemine ve bunun korunması ve sürdürülebilmesi için gerekli stratejilere sahip olmaları gerekmektedir.

Denetim otoriteleri bu süreçleri ve stratejileri sürekli ve düzenli olarak incelemeli, değerlendirmeli ve gerekli görülen durumlarda uygun tedbirlerin alınmasını sağlamalı, banka yönetimlerinin asgari sermaye yükümlülüğünü yerine getirmelerini sağlayacak sorumluluğa ve yaptırım gücüne sahip olmalıdır. Bu nedenle denetim otoritelerinin banka sermayelerinin asgari düzeyin altına inmesini önlemek için uygun önlemlerin önceden alınabilmesini sağlayacak şekilde organizasyonlarını oluşturması gerekmektedir.

c) Piyasa Disiplini; Bankaların sermaye yeterliliği ve risk ölçüm yöntemlerini de kapsayacak şekilde önemli konuları kamuoyuna açıklamaları ile bankalar arasında karşılaştırma yapılabilmesi ve şeffaflığın sağlanmasını hedeflenmektedir. Bu yolla ilgili piyasa katılımcılarının bankaların risk yapıları ve sermaye yeterliliği konularında yeterli bilgi sahibi olmaları şeffaflığı, dolayısıyla piyasa disiplini arttırıcı etki sağlayacaktır (Yayla ve Kaya, 2005).

2) Sermaye Yeterliliği Konusunda Türk Bankacılık Sisteminde Yapılan Yasal Düzenlemeler

Ülkemizde 2000 ve 2001 yıllarında yaşanan krizlerin ardından finansal sistemde önemli düzenlemeler getirilmiştir. Bankacılık Kanunu kapsamında yapılan bu düzenlemeler; a) Krizlerin verdiği ekonomik tahribatın etkilerinin azaltılması b) Avrupa Birliği müktesebatı çerçevesinde bankacılık sisteminin AB ve dolayısıyla Basel standartları ile uyumlu hale getirilmesi başlıkları çerçevesinde yoğunlaşmıştır.

5411 Sayılı Türk Bankacılık Kanunu'nun "Koruyucu Hükümler" kısmında konuya ilişkin aşağıdaki tanımlar yasa hükmüne alınmıştır. Buna göre;

➤ "Öz Kaynaklar ve Standart Oranlar" başlığı altında;

Ödenmiş sermaye; *"Bankaların fiilen ve her türlü muvazaadan arî olarak ödenmiş veya Türkiye'ye ayrılmış ve ödenmiş sermayelerinden, bilançoda görülen zararın yedek akçelerle karşılanamayan kısmı düşüldükten sonra kalan tutardır."*

Yedek akçeler; *"Bankaların 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve ilgili kanunlar ile ana sözleşmelerine göre ayırdıkları yedek akçelerinden varsa bilanço zararının düşülmesinden sonra elde edilen tutardır."*

TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE SERMAYE YETERLİLİĞİ VE BASEL STANDARTLARI

Öz kaynak; *“Ana sermaye ve katkı sermaye toplamı ile bu toplamdan sermayeden indirilecek değerlerin düşülmesi sonucu bulunacak tutarı ifade eder.”*

Konsolide öz kaynak; *“Konsolide esasa göre uygulanacak kredi sınırları ile standart oranların hesaplanmasında bu maddenin üçüncü fıkrası hükmüne göre hesaplanarak dikkate alınır.”*

Sermaye yeterliliği; *“Maruz kalınan riskler nedeniyle oluşabilecek zararlara karşı yeterli öz kaynak bulundurulmasıdır.”*

şeklinde tanımlanmıştır (5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, Madde 44, 45).

Kanuna göre bankalar, Kurum tarafından düzenlenecek yönetmelikte öngörülen usûl ve esaslara göre yüzde sekiz oranından az olmamak üzere belirlenecek sermaye yeterliliği oranını hesaplamak, tutturmak, idame ettirmek ve raporlamak zorundadırlar.

Yine Kanun hükümlerine göre bankaların iç sistemleri, aktif ve malî yapıları dikkate alınarak asgarî sermaye yeterliliği oranını artırmaya, bankalar bazında farklılaştırmaya, kaynağı katılma hesabı olan aktiflerin risk ağırlıklarının belirlenmesinde bu hesapların özelliklerini dikkate almak suretiyle düzenleme yapmaya BDDK yetkili bulunmaktadır.

➤ “Krediler ve Risk Grubu” başlığı altında,

Krediler; *“Bankalarca verilen nakdî krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdî krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdî krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayrinakdî kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu Kanun uygulamasında kredi sayılır.”*

Risk grubu; *“Bir gerçek kişi ile eşi ve çocukları, bunların yönetim kurulu üyesi veya genel müdürü oldukları veya bunların ya da bir tüzel kişinin birlikte veya tek başlarına, doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol ettikleri ya da sınırsız sorumlulukla katıldıkları ortaklıklar bir risk grubunu oluşturur.”*

Bir banka ile bu bankanın nitelikli pay sahipleri, yönetim kurulu üyeleri ve genel müdürü, bunların birlikte veya tek başına, doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol ettikleri ya da bunların sınırsız sorumlulukla katıldıkları veya

yönetim kurulu üyesi ya da genel müdürü oldukları ortaklıklar bankanın dahil olduğu risk grubunu oluşturur.”

hükmü düzenlenmiş olup, bu suretle kredi tanımı genişletilerek hem borçlular hem de banka ortak ve yöneticileri ile bunların kontrol ettikleri ortaklıklar açısından ‘Risk Grubu’ tanımlaması yapılmış, risk yönetimi ve denetimin konsolide esasa göre yapılması amaçlanmıştır (5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, Madde 49, 50).

➤ “Kurumsal Yönetim İlkeleri” başlığı altında,

Denetim komitesi; *“Bankaların, yönetim kurullarınca yönetim kurulunun denetim ve gözetim faaliyetlerinin yerine getirilmesine yardımcı olmak üzere denetim komitesi oluşturulur. Denetim komitesi en az iki üyeden oluşur.*

Denetim komitesi üyelerinin, Kurulca belirlenen niteliklere sahip olmaları şarttır.

Denetim komitesi, yönetim kurulu adına bankanın iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin etkinliğini ve yeterliliğini gözetmek, ... konsolide denetime tâbi kuruluşların iç denetim işlevlerinin konsolide olarak sürdürülmesini ve eşgüdümünü sağlamakla görevli ve sorumludur.” (5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, Madde 24).

şeklindeki düzenlemeler ile denetim otoritesinin etkinleştirilmesi amaçlanmış, görev, yetki ve sorumlulukları yasa kapsamında belirlenmiştir.

➤ “İç Sistemler” başlığı altında,

İç sistemlere ilişkin yükümlülükler; *“Bankalar, maruz kaldıkları risklerin izlenmesi, kontrolünün sağlanması, faaliyetlerinin kapsamı ve yapısıyla uyumlu ve değişen koşullara uygun, tüm şube ve konsolidasyona tabi ortaklıklarını kapsayan yeterli ve etkin bir iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemi kurmak ve işletmekle yükümlüdürler.”*

İç kontrol sistemi; *“Bankalar, iç kontrol sistemi kapsamında, faaliyetlerinin mevzuata, iç düzenlemelerine ve bankacılık teamüllerine uygun olarak yürütülmesini, ... sağlamak, ..., maruz kalınan her türlü riskin tanınması, değerlendirilmesi ve yönetimi için gerekli alt yapıyı hazırlamak ve yeterli iletişim ağını oluşturmak zorundadır.”*

Risk yönetimi sistemi; *“Bankalar risk yönetimi sistemi kapsamında, risk politikalarını Kurulca belirlenen esaslar çerçevesinde oluşturmak, uygulamak ve raporlamak zorundadır.”*

TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE SERMAYE YETERLİLİĞİ VE BASEL STANDARTLARI

İç denetim sistemi; “Bankalar bütün birim, şube ve konsolidasyona tabi ortaklıklarını kapsayan bir iç denetim sistemi kurmak zorundadır.”

şeklindeki düzenlemeler ile bankalarca yapılacak iç denetim ve risk yönetimi standartlarının yasal çerçevesi belirlenmiştir (5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, Madde 29, 30, 31, 32).

3) Türk Bankacılık Sektöründe Sermaye Yeterliliği ile İlgili Basel Uygulamaları

BDDK’nın Mart 2011 Tarihli Basel II İlerleme Raporuna göre Basel Bankacılık Denetim Komitesince oluşturulmuş olan Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması dökümanı 2006/48/EC ve 2006/49/EC sayılı Direktifler (CRD) ile Avrupa Birliği (AB) müktesebatına dahil edilmiş ve söz konusu Direktifler belirli bir geçiş süreci dahilinde AB üyesi ülkelerde uygulamaya konulmuştur. Hali hazırda, dünya çapındaki bir çok ülkede de Basel-II’ye uyum çalışmaları devam etmektedir.

Ülkemizde Basel-II uygulamasına yönelik olarak, CRD ve Basel-II ile uyumlu düzenleme taslakları Nisan 2010 itibarıyla sektörün ve kamuoyunun görüşlerine sunulmuştur. Bu taslaklara ilişkin olarak iletilen görüşlerin değerlendirilmesi süreci halen devam etmektedir.

Ayrıca, bankaların CRD/Basel II’ye uyum konusunda yürüttükleri çalışmaların yakından takip edilmesi amacıyla bankalardan altışar aylık dönemlerde CRD/Basel II’ye Geçişine ilişkin ilerleme Anketi talep edilmekte ve ankete verilen cevaplar değerlendirilerek kamuoyunun bilgilendirilmesi amaçlanmaktadır.

Aralık 2010 dönemine ilişkin cevaplara bakıldığında, Türk bankacılık sektörü toplam aktif büyüklüğünün %40,9’unu oluşturan bankaların bireysel bazda, %30,6’sını oluşturan bankaların ise konsolide bazda CRD/Basel II’ye geçişe ilişkin strateji ve politikalarını yönetim kurullarının onayına sunmuş oldukları veya söz konusu strateji ve politikaları yönetim kurullarına onaylatarak uygulamaya koydukları görülmektedir.

Bankacılık sektörünün %99’u CRD/Basel II çalışmalarını yürütecek üst yönetimini, %88’i birimlerini oluşturmuş, %83’ü sorumlu personelini, %69’u ise komitelerini belirlemiştir.

Bankaların CRD/Basel II’ye uyum durumu anketler üzerinden incelendiğinde kredi riskinde bankaların %99’unun standart yaklaşıma,

%54'ünün ise içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşıma %50 ila %100 arasında uyum sağladığı görülmektedir.

Bankaların tamamı piyasa riskinde standart yöntemle uyum sağlarken, içsel ölçüm yöntemlerinde ve değerlemeye ilişkin hususlarda büyük ölçüde (%75-%100) uyumlu olan bankaların oranı sırasıyla %94 ve %83'tür.

Spesifik riske ilişkin hususlara büyük ölçüde uyumlu olduğunu belirten bankaların oranı %39 seviyesinde kalmaktadır.

Operasyonel riskte bankaların tamamı şu anda kullanılmakta olan temel gösterge yaklaşımına uyum sağlarken, standart yaklaşımda %75 ila %100 arasında uyum sağlayan bankaların oranı %31'de kalmaktadır.

İkinci yapısal bloğa uyumun birinci yapısal bloğa kıyasla daha düşük düzeyde olduğu dikkat çekmektedir. Kredi riskinin birinci yapısal blokta kapsanmayan hükümlerine ilişkin uyum durumunun %75-%100 aralığında olduğunu belirten bankalar sektörün sadece %8'ini oluşturmaktadır. Yapısal faiz oranı riski ve likidite riskine ilişkin uyum düzeyi %50-%100 aralığında olan bankaların Türk bankacılık sistemi aktif büyüklüğü içindeki payı ise %99 düzeyindedir. Üçüncü yapısal blok hükümlerine ise bankaların %93'ünün %50 ila %100 arasında uyum sağladığı görülmektedir.

CRD/Basel II ile ilgili karşılaşılan sorunlara ve kısıtlara bakıldığında bankaların öncelikli engelinin veri eksikliği olduğu görülmektedir. Bu kısıtı, mevzuattaki belirsizlikler ve teknolojiye karşılaşılan sorunlar takip etmektedir.

CRD/Basel II uygulamasına ilişkin olarak son altı aydaki gelişmelerin nasıl değerlendirildiğine bakıldığında, en olumlu olarak değerlendirilen gelişme Basel II düzenleme taslaklarının yayımlanarak görüşe açılması, en olumsuz olarak değerlendirilen gelişme ise Basel II'ye geçiş sürecine ilişkin belirsizlikler olmuştur.

Kredi riskinin hesaplanmasında bankaların büyük bir kısmı uygulamanın başlamasını takip eden 3 yıl içerisinde ileri yöntemlere geçmeyi planlamakta, bu çalışmalar kapsamında veri biriktirmekte, yine büyük kısmı stres testleri uygulamakta ve bankaların tamamına yakını kredi riski analiz sonuçlarını karar alma süreçlerinde kullanmaktadır.

Operasyonel risk hesaplamasında bankaların büyük çoğunluğu nihai olarak ileri ölçüm yaklaşımını hedeflemekte ve operasyonel risk analiz sonuçlarını karar alma süreçlerinde kullanmaktadır.

Piyasa risklerinin ölçümünde bankaların tamamına yakını içsel modeller kullanmakta, stres testleri uygulamakta, analiz sonuçlarını karar alma

TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE SERMAYE YETERLİLİĞİ VE BASEL STANDARTLARI

süreçlerinde kullanmakta ve sektörün %95'i yasal sermaye hesaplamalarında içsel model kullanımını planlamaktadır.

CRD/Basel II ile ilgili olarak, bankacılık sektörü toplam aktif büyüklüğünün %8,4'ünü oluşturan bankalar ekonomik sermaye tahsisini uygulamasına gerek görmez iken, %3,6'sı ekonomik sermaye tahsisini uygulamakta, kalan kısım ise konuya ilişkin çalışmalarını sürdürmektedir. Bankaların ikinci yapısal blok kapsamında ele alınan yapısal faiz oranı riski, likidite riski ve yoğunlaşma risklerini çoğunlukla tanımlamış oldukları, ancak karşı taraf risklerine ilişkin strateji ve politikalarını yeni oluşturmaya başladıkları görülmektedir.

Üçüncü yapısal blok kapsamında ise bankacılık sektörünün kamuya açıklama yükümlülüklerine büyük ölçüde uyumlu olduğu görülmektedir (BDDK, Mart 2011 Tarihli Basel II İlerleme Raporu).

Yine bankalardan alınan verilere göre BDDK tarafından yayınlanan 07.06.2011 tarihli Nisan 2011 ayına ilişkin Türk Bankacılık Sektörü Ana Göstergelerinde sektörün aktif büyüklüğünün Nisan 2011 itibarıyla 1.069.295 milyon TL olduğu, aktif toplamının son bir yıllık dönemde 211.687 milyon TL (%24,7) artış gösterdiği belirtilmiştir (BDDK, Nisan 2011 Bankacılık Sektörü Ana Göstergeleri, 07.06.2011).

Nisan 2011 itibarıyla aktif kalemler içerisinde krediler 573.898 milyon TL ve menkul değerler 275.659 milyon TL bakiye arz etmektedir. 2010 yılsonuna göre krediler %9,1 artarken, takipteki alacaklar (brüt) %5,6 ve menkul değerler %4,2 oranında azalmıştır.

Sektörün Nisan 2011 dönemindeki kârı ise 6.921 milyon TL düzeyinde olup, dönem kârı bir yıl öncesine kıyasla 1.658 milyon TL tutarında ve %19,3 oranında azalış göstermiştir.

Nisan 2010 döneminde %20 seviyesinde olan sermaye yeterliliği standart oranı ise Nisan 2011 tarihi itibarıyla %17,9 düzeyinde gerçekleşmiştir.

BDDK tarafından yayınlanan Mart 2011 tarihli Finansal Piyasalar Raporu'nda ise 2011 yılı ilk çeyreği itibarıyla kredi hacminin büyüme eğilimini devam ettirdiği ve söz konusu büyümenin sektörün özkaynak büyümesinden daha hızlı olduğu, bu durumun kredilerde yaşanabilecek olası zararların özkaynak üstündeki etkisinin artmasına yol açtığı, nakdi kredilerin %1'inin zarara dönüşmesi durumunda bu etkinin sektörün SYR'sini 0,53 puan azaltma yönünde olacağı, söz konusu %1'lik zararın gayri nakdi krediler için gerçekleşmesi ihtimali göz önüne alındığında ise, sektörün SYR'sinin 0,14 puan

azalacağı bilgileri yer almaktadır (BDDK, Mart 2011 Finansal Piyasalar Raporu).

Söz konusu raporda ayrıca nakdi ve gayri nakdi kredilerde %10'luk zarar meydana gelmesi durumunda dahi sektörün sermayesinin yasal limitlerin üstünde seyredeceği, bunun sektörün sağlıklı bir sermaye yapısına sahip olduğuna işaret ettiği değerlendirilmesi de yer almaktadır.

Sermaye Yeterliliği konusundaki değerlendirmelerde ise Mart 2011 itibarıyla, bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik rasyosunun (SYR) %18 düzeyinde olduğu, risk ağırlıklı varlıklarda öz kaynaklara kıyasla görülen yüksek artış eğiliminin devam ettiği,

Tablo 1. Özkaynak Ana Bileşenleri (Milyon TL)

	31.12.2009	31.12.2010	31.03.2011	Oran (3/11)	Değişim (12/10- 3/11)
Ana Sermaye	104.139	123.625	127.652	91.00	3,3
Katkı Sermaye	12.201	14.493	13.849	9.9	4,4
Sermayeden İnd. Değ.	(1.300)	(553)	(1.252)	(0.9)	126,4
Öz Kaynaklar	115.040	137.564	140.249	100.00	1,95

Kaynak: BDDK, Mart 2011 tarihli Finansal Piyasalar Raporu

Tablo 1'de görüldüğü gibi yılın ilk çeyreğinde sektörün özkaynakları %1,9 oranında artarken,

TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE SERMAYE YETERLİLİĞİ VE BASEL STANDARTLARI

Tablo 2. Risk Ağırlıklı Varlıklar ve Riske Esas Tutarlar (milyon TL)

Risk Ağırlığı(%)	31.12.2009	31.12.2010	31.03.2011	Ağırlık Tut. (31/3)	Değişim (12/10-3/11)
0	262.657	264.778	275.581	0	4,1
10	0	0	0	0	-
20	51.460	55.585	52.550	10.510	(5,5)
50	99.039	129.169	137.155	68.577	6,2
100	402.532	526.525	566.321	566.321	7,6
150	2.228	2.942	3.023	4.535	2,8
200	392	636	659	1.318	3,6
Riske Esas Tutar					
Kredi Riski	466.470	607.912		651.261	7,1
Piyasa Riski	24.939	32.694		34.753	6,3
Operasyonel Risk	70.569	84.975		93.991	10,6
Toplam	561.979	725.581		780.005	7,5

Kaynak: BDDK, Mart 2011 tarihli Finansal Piyasalar Raporu

Tablo 2’de görüldüğü üzere risk ağırlıklı varlıkların %7,5 oranında artış gösterdiği ve SYR’de 1 puanlık bir düşüş meydana geldiği, risk ağırlıklı varlıklarda en büyük artışın 39,8 milyar TL ile %100 risk ağırlıklı kredilerde meydana gelirken, söz konusu dönemde özkaynaklardaki en büyük artışın, 14,8 milyar TL ile yedek akçelerde gözlemlendiği ve risk ağırlıklı varlıkların %83,8’inin kredi riskine esas tutardan oluştuğu, kredi riskine esas tutar toplamının ise %87’sinin, %100 risk ağırlıklı varlıklardan oluştuğu belirtilmektedir.

Tablo 3. Yasal Sermaye Yükümlülüğünün Dağılımı

	31.12.2010	31.3.2011	Oran (3/11)	Değişim (12/10- 3/11)
Kredi Riski	48.633	52.101	83,5	7,13
Piyasa Riski	2.616	2.780	4,5	6,27
OperasyonelRisk	6.798	7.519	12,1	10,6
Toplam Sermaye Yük.	58.046	62.400	100,00	7,5
Serbest Öz kaynak	79.518	77.849		(2,1)
Toplam	137.564	140.249		1,9

Kaynak: BDDK, Mart 2011 tarihli Finansal Piyasalar Raporu

Sonuç olarak Tablo 3'te yer aldığı şekilde Bankacılık sektörünün sermaye yükümlülüğünün %83,5'i kredi riskinden, %12,1'i operasyonel riskten, %4,5'i ise piyasa riskinden oluşmakta, öz kaynak toplamından sermaye yükümlülüğü tutarının düşülmesi suretiyle hesaplanan serbest öz kaynak tutarının, risk ağırlıklı varlıklarda ve dolayısıyla sermaye yükümlülüğünde meydana gelen görece yüksek artış sebebiyle, 2010 yılı sonuna göre 1,6 milyar TL azalarak 77,8 milyar TL düzeyine geldiği anlaşılmaktadır.

BDDK Risk Yönetimi Dairesi tarafından hazırlanan Aralık 2010 tarihli Sorularla Basel III Raporunda ise; Bankacılık sisteminin sermaye yapısı değerlendirildiğinde öz kaynaklar içerisindeki sermaye benzeri kredilerin oranının düşük olduğu, buna mukabil ödenmiş sermaye, kar yedekleri ve dağıtılmamış karlar gibi çekirdek sermaye kalemlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir denilmektedir (BDDK, Sorularla Basel III, Aralık 2010)

Sözü edilen rapora göre aşağıda yer alan BDDK verilerinden anlaşılabileceği üzere ana sermaye kalemi toplam öz kaynakların %91,2'sini oluşturmakta olup, katkı sermaye %9,9 gibi bir oranda gerçekleşmiştir. Ana sermayenin en önemli kalemleri olan ödenmiş sermaye ve yedek akçeler sırasıyla toplam öz kaynakların %37,3 ve %50,4'unu oluşturmaktadır.

TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE SERMAYE YETERLİLİĞİ VE BASEL STANDARTLARI

Öz kaynak Kalemleri (Haziran 2010)	Tutar (Bin TL)	Oran(%)
Ana Sermaye	113.055.045	91,2
- Ödenmiş Sermaye	46.297.649	37,3
- Yedek Akçeler	62.430.683	50,4
- Diğer	4.326.713	3,5
Katkı Sermaye	12.320.900	9,9
Üçüncü Kuşak Sermaye	0	0,0
Sermayeden İndirilen Değerler	(-) 1.392.234	1,1
Toplam Öz kaynak	123.983.711	100,0

Söz konusu BDDK raporunda; '*Basel III'te sermayenin niteliği ile ilgili değişikliklerin yapılmasının nedeninin son finansal krizde banka bilançolarında sermaye olarak gözüken tutarların fonksiyonel olarak sermaye görevini yerine getirecek nitelikten uzak olduğunun görülmesidir. Bu verilere dayanarak Türk bankaları için sermaye yeterlilik oranı ve çekirdek sermaye yeterlilik oranı arasındaki farkın ABD ve Avrupa'daki bankalara kıyasla daha az olacağı söylenebilecektir. Avrupa ve ABD'deki bankaların sermaye bileşenleri arasında çekirdek sermaye olarak tanımlanmayan ancak toplam sermayede yer alan tutarların oldukça olması nedeniyle konu daha çok bu bankaları ilgilendirmektedir.*' denilmektedir.

Sonuç olarak Türk Bankacılık Sektörünün sermaye yeterliliği oranı 2011 Mart ayı itibarıyla %17,9 olup, yasal sınırın ve hedef oranın çok üzerindeki seyrini devam ettirmektedir. BDDK'ya göre Türkiye'nin %8 olarak kabul edilen sermaye yeterlilik oranına ilave olarak 2006 yılında asgari %12'lik hedef oran belirlenmesi kriz sürecinde Türk bankalarının sermaye sıkıntısı çekmemesinde etkili önlemlerden birisi olmuştur. Basel III uygulamalarında öz kaynak hesaplamalarından çıkarılacak olan üçüncü kuşak sermaye kalemi hali hazırda Türk Bankacılık Sektöründe zaten bulunmamakta olup, bu durum ülkemiz Bankacılık sektörünü etkilemeyecektir.

4) Sonuç

Türk bankacılık sisteminin tabi bulunduğu yasal düzenlemeler yeterli olup, sermaye yeterliliği oranı yasal sınırın ve uluslar arası hedef oranın çok üzerindeki seyrini devam ettirmektedir.

Sermaye yeterlilik oranı için 2006 yılında BDDK tarafından uluslar arası otoritelerce kabul edilen %8'in üzerinde %12'lik bir hedef oran

belirlenmiş, sektörün sermaye yeterlilik oranları fiilen bunun da çok üzerinde seyretmiştir.

Global kriz sürecinde Türk bankacılık sisteminin sorun yaşamamasında mevcut yasal düzenlemeler ve bankacılık otoriteleri tarafından şu ana kadar alınan tedbirler etkili olmuştur.

Öz kaynaklar içerisindeki sermaye benzeri kredilerin oranının düşük, buna mukabil ödenmiş sermaye, kar yedekleri ve dağıtılmamış karlar gibi çekirdek sermaye unsurlarının daha yüksek olması Türk bankacılık sisteminin yüksek kalitede sermaye ile çalıştığına işaret etmekte, bu nedenle sermaye yeterliliği ve ölçüm standartları açısından bakıldığında Basel III uygulamalarında sorun yaşanmayacağı düşünülmektedir.

Bununla birlikte geçmişte yaşanan krizlerde de bankacılık kesiminin sermaye yeterlilik oranının tutturulması konusunda bir sorun yaşanmadığı dikkate alınarak muhtemel bankacılık problemlerine karşı rehavete kapılmamalıdır.

Diğer taraftan gelecek için öngörülen ekonomik konjonktüre bağlı olarak; zaman içerisinde piyasa disiplini ve denetim ve gözetim sistemlerinin etkinliğinin artırılması ölçüsünde, Nisan 2011 itibarıyla %17,9 oranında seyreden sermaye yeterlilik oranının yasal ve önerilen sınırlara çekilmesi bankacılık sisteminin temel işlevlerinden olan ekonomideki atıl fonların fon ihtiyacı olanlara aktarılmasına, bir başka deyişle tasarrufların yatırıma dönüştürülerek ekonomik refahın artırılmasına daha fazla katkı sağlayacaktır.

TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE SERMAYE YETERLİLİĞİ VE BASEL STANDARTLARI

KAYNAKÇA

Kitaplar

AYAN, Ebubekir, (2007), **Bankacılık Risklerinin Yönetiminde Basel II Uzlaşısı**, Beta Yayınevi, İstanbul.

BAKER, James Calvin, (2002), **Bank for International Settlements:Evolution&Evaluation**, Greenwood Publishing Group, Westport.

GREUNNING, Hennie Van and BRATANOVIC, Sonja Bralovic, (2003) **Analizing Managing Banking Risks**, The World Bank, Washington DC.

Raporlar;

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Risk Yönetimi Dairesi, **“Sorularla Basel III”**, Aralık, 2010.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, **“Finansal Piyasalar Raporu, Sayı 21”**, Mart 2011.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, **“Bankacılık Sektörü Basel II İlerleme Raporu”**, Mart 2011.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Basın Açıklaması, **“Türk Bankacılık Sektörü (Nisan 2011) Ana Göstergeleri”**, Sayı 2011/18, 07.06.2011.

BIS, Basel Committee on Banking Supervision, **“Overview of The New Basel Capital Accord, Consultative Document”**, Jan 2001.

BIS, Basel Committee on Banking Supervision, Bank for International Settlements, **“International Convergence of Measurement and Capital Standards, A Revised Framework Comprehensive Version”**, June 2004.

BIS, Basel Committee on Banking Supervision, Bank for International Settlements, **“International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, A Revised Framework Comprehensive Version”**, June 2006.

YAYLA, Münür ve KAYA, Yasemin, “Basel II Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci”, **BDDK Çalışma Raporu**, No: 2005/3, 2005.

Yasal Düzenlemeler:

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu